

La Quotidiana
 7000 Cuera
 081/ 544 89 10
<https://www.suedostschweiz.ch/laquoti...>

Medienart: Print
 Medientyp: Tages- und Wochenpresse
 Auflage: 3'439
 Erscheinungsweise: 5x wöchentlich

Seite: 3
 Fläche: 82'220 mm²

Auftrag: 3009371
 Themen-Nr.: 140.008

Referenz: 85018635
 Ausschnitt Seite: 1/3

L'avertura dil cuors ei vegnida enramada da cant communabel.

FOTOS HANS HUONDE

In missiun – era pil romontsch – a Berna

Avon 11 onns ei Martin Candinas vegnius eligius el Cussegl naziunal e spert ha el fatg persenn ch'il romontsch drova novs impuls ella politica naziunala. El ei staus fundatur dalla gruppa parlamentara per lungatg e cultura romontscha e cun intervenziuns ha el procurau ch'il romontsch seigi pli presents el mintgadi svizzer. La dumengia suentermezdi eis el staus hosp all'avertura dil cuors romontsch sursilyan intensiv dalla Fundaziun Retoromana Pader Flurin Maissen a Glion.

HANS HUONDER/FMR

Ch'il romontsch viva e che la populaziun dil quart lungatg naziunal fa il pusseivel per derasar il plaid da siu lungatg semuossa praticamein di per di. Per-suenter drova ei denton stentas da tuttas varts: La voluntad da Romontschas e Romontschs da plidar romontsch, mo lu era il sustegn dalla politica per promover il lungatg. Ch'il romontsch vegn nezegiaus el mintgadi semuossa tiels bials nums romontschs che buobas e buobs dalla Bassa portan ni novissimamein era tiel plaid «Levada» - il num dalla nova vestgadira da sport da Swiss Ski.

Conradin Klaiiss (sen.) en discuors cun cusseglier naziunal Martin Candinas. Il vischin da Rabius ei vicepresidente dil Cussegl naziunal e daventa ualti segir president 2023.

«Small talk» cun Martin Candinas

La dumengia suentermiezdi ei il cuors romonsch sursilvan intensiv dalla Fundaziun Retoromana Pader Flurin Maissen a Glion vegnius aviarts. Duas jamnas emprendan e migliuran biebein tschien personas lur savida dil lungatg romontsch. Hosp all'avertura ei cusseglier naziunal *Martin Candinas* staus. Davart il romontsch el mintgadi mo era si'activitad politica e pil generalesser ei il directur dil cuors, *Conradin Klaiss*, sediscurrius cun el aschidadir en in «small talk» biling romontsch-tudestg. Martin Candinas ei vicepresidente dil Cussegl naziunal e daventa – cun fetg gronda probabilitad – president da quel il 2023. «Culla cundiziun ch'jeu vegni eligius less jeu dar in ulteriur accent al romontsch a Berna. Ei duei numnadamein dar guidadas romontschas en Casa federala igl onn vegnent», di Martin Candinas e spera che quellas sappien vegnir cuntinuidas era suenter siu onn presidial. Il 2023 ein era las elecziuns dil Parlament federal e Martin Candinas recandidatescha danovamein.

Ei drova engaschament

Silla damonda da Conradin Klaiss, tgei ch'ei munti esser president dil Cussegl naziunal sco Grischun e Romontsch di Martin Candinas: «En sesez ston auters giudicar quei. Jeu hai mias finamiras. Igl ei ina honur, mo jeu less esser mudests. L'agenda s'empleina gia. Suenter il temps da corona e la crisa egl'exteriur less jeu segiramein dar in accent en favur d'ina buna cuminonza, da nossas fermezijs. Leutier s'auda nossa cultura cun ses quater lungatgs naziunals. Jeu less denton era contribuir enzatgei en favur d'ina buna convivenza da marcaus e muntogna.» Sco president ha el denton era da tener enta maun las hotas ellas tractativas. Da vart la famiglia – Martin Candinas ei maridau e bab da treis affons – hagi el il sustegn: «Ils affons enconuschan mei sco politicher e ch'jeu sun naven savens. Il temps liber ni las vacanzas emprovel jeu denton da far aschi bia sco pusseivel culla famiglia.»

Stentas en favur dil romontsch

«Cura ch'jeu sun vegnius a Berna, hai jeu constatau ch'ei deva da tuttas pusseivlas gruppas da

sustegn e promoziun, mo buca pil romontsch», di Martin Candinas. El hagi lu decidiu d'inizar la fundaziun dalla gruppa parlamentara per lungatg e cultura romontscha: «A quella appartegn oz era biaras e biars parlamentarjs buca romontschs. Nus stuein mussar che nus vivin.» El ha denton era intervegniu dapertut leu nua ch'il romontsch era buca presents, sco per exempel sila pagina d'internet dil parlament: «Ei astga buca capitar ch'ei dat campagnas naziunals senza il romontsch.» La gruppa romontscha che vegn presidiada da Martin Candinas s'entaupa ina ga per onn cun representantas e representants dalla Romontschia.

Clar meini tiel luf

E co savess ei esser auter? Naturalmein che Conradin Klaiss ha era plidentau Martin Candinas pertuccont il luf. Sia posiziun ei clara: «Quei ei ina historia nunpusseivla. La lescha da catscha sto vegnir revidida immediat ed ella Convenziun da Berna stuein nus procurar ch'il status dil luf vegni reducius da stregn protegiu sin protegiu. Il luf ei in grond prighel per l'agricultura en muntogna. Ei sa buca ir **vinavon** aschia.» Ina posiziun fetg clara ha il Sursilvan ch'ei carschius si a Rabius era pertuccont la mobilitad: «Sin quei sectur havein nus contonschiu fetg bia. Nus stuein haver quitau dil traffic public.»

Las medias ein d'impurtonza

Da grond'impurtonza pil romontsch ein las medias per Martin Candinas: «FMR e RTR prestan gronda e buna lavur.» Ei hagi duvrau engaschi a Berna per garantir ils mieds finansials necessaris per la FMR. La soluziun cattada, era cul cantun Grischun, seigi fetg buna. «RTR rapporta regularmein da Berna e dat aschia in'investa en quei che cuora e passa era per romontsch», di Martin Candinas e puntuescha: «Senza RTR e FMR havessen nus nuot sil sectur dallas medias. 60'000 Romontschas e Romontschs ein buca ina fiera interessanta sil sectur dallas medias.» La fin finala ei Martin Candinas era s'exprimius davart il politicher sco tal: «Il parlament e la politica ein in maletg dalla populaziun. Da principi fagein nus gie tuts politica, tgi pli bia e tgi pli pauc, tgi a casa e tgi sin plaun naziunal.»

Las personas d'instrucziun dil cuors romontsch sursilvan intensiv d'uonn a Glion.

FOTO MAD

104 participonts

1969 ha il cuors romontsch sursilvan intensiv dalla Fundaziun Retoromana Pader Flurin Maissen giu liug l'emprema ga. 1982 ha el midau casa da Rumein en Lumnezia a Laax e dapi 2015 vegn el arranschaus ella Casa Sentupada dalla claustra a Glion. Uonn ein 104 affons, dunnas ed umens dalla partida en nov different nivels. Dallas participontas e dils participonts derivan tschun digl exteriur, 99 dalla Svizra. Dils Svizzers ein 18 dalla Surselva e 21 d'ulteriuras regiuns grischunas. Frequentaus vegn il cuors surtut da dunnas, numnadamein 63. Legreivels ei il grond diember da 14 affons. 12 scolastas e scolasts procuran per l'instrucziun durant las duas jamnas entochen la fin da fenadur.